

52615
oc
Kw

Naczelne Dowództwo W. P. Poczta polowa Nr.53. ~~xxxxxxx~~ d. 29.X. 1920 r.
(Sztab Generalny).

ODDZIAŁ II.

Ew/G. Nr. 50077/II. DC

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

w B e l w e d e r z e .

W załączeniu przesyła się do wiadomości
odpis raportu Poselstwa Polskiego w Bernie za
Nr.3092/20 R.P. z dnia 13.9.r.b..

1 załącznik.

Szef Oddziału II.
M A T U S Z E W S K I m.p.
Ppułkownik p.d.Szt.Gen.

Za zgodność:

[Handwritten signature]

O t r z y m u j a :

Generalna Adjutantura Naczelnego Wodza.
M.S.Wojsk.Oddz.II.Sztabu,

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L: Dz. 52615 dnia 4/10 1920 r.
załącz. Wydział

MILITARY
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Poselstwo Polskie
w B e r n i e.
Nr. 3092/20 R.P.

13. września 1920 roku.

P o u f n e.

Do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w W a r s z a w i e.

Rozruchy włoskie,
a Moskwa.

Z okazji kilkudniowego pobytu w północnych Włoszech sekretarz Poselstwa miał okazję zwiedzenia kilka zkomunikowa-
ných fabryk i przyjrzeć się ich funkcjonowaniu. We wszystkich panował zupełny porządek, robota wszędzie szła raźnie i naoko trudno było dostrzedz tych wszystkich braków jakie musi do całokształtu roboty wnosić nieobecność inżynierów i dyrektorów. Fabryki dniem i nocą pilnie są strzeżone przez stworzoną w tym celu "czerwoną gwardję", składającą się głównie z wyrostków, którzy zdawałoby się raczej dla hecy niż dla jakichkolwiek poważniejszych ideałów do dzieła się biorą. Oni to alarmują pracujących robotników w razie zbliżającego się niebezpieczeństwa, które najczęściej bywa w postaci jakiegokolwiek grupki kroczących ulicą w niewiadomym celu ludzi: strach przed zbrojną interwencją władz i tu "ma wielkie oczy". Ulica do całego ruchu odnosi się z kpinami lub co najwyżej z ironiczną pobłażliwością: mało kto zdaje sobie sprawę z tego jak wielkie krzywdy może Włochom wyrządzić przeciąganie tego experymentu. U przeciętnego zwykłego robotnika, rewolucyjnego entuzjazm bezwarunkowo nieznac: widać że działają za kategorycznymi rozkazami swych prowodyrów, którzy jak to już nieraz bywało obiecali im poprawę doli, - a w ostatnich dniach szczególnie u pomiędzy robotnikami, którym dniem i noc nie wolno opuścić gmachów fabrycznych, odczuwać się dało pewne znużenie i zmęczenie i w dzień świąteczny 8-ego września niejeden się cichaczem do domu wymykał. Rzecz naturalnie ma dużo ostrzejszy charakter w wielkich miastach, szczeg. w Medjolanie, gdzie

ruchem bezpośrednio kierują sami jego inicjatorowie. Ale ci na-
wet w znacznej większości nie wyglądają rozentuzjasmowani tym
co się dzieje, działają oni jak się okazuje wbrew własnym przekonaniom
na skutek bardzo kategoriycznych w tym względzie i nagłych
rozkazów z Moskwy, których, przystąpiwszy do III. Międzynarodówki
zobowiązali się słuchać: na poparcie całego ruchu przy-
wieźli wracający z Moskwy delegaci około 15 milionów franków, a
Komitet wykonawczy III. Międzynarodówki zażądał natychmiastowej
akcji dla ratowania światowego prestige Sowdepji, zagrożonego
niepowodzeniami wojny polskiej: socjaliści włoscy uznają z jed-
nej strony konieczność akcji w tym celu, z drugiej strony nie ma-
jąc do niej przekonania głęboko się obawiając^{by} niepowodzenia nie
skompromitowało na przyszłość wobec mas możliwości podobnej
akcji w okresie gdy miałyby większe szanse powodzenia: ich zda-
niem najprzód należy zdobyć kierownictwo nawy państwowej dla
proletariatu i ująć ~~x xxxje xxxx~~ we własne ręce ster rządów, a
dopiero potem przywtąpić do organizowania wewnętrznego ustroju
państwa na własną rewolucyjną modłę: postępowanie odwrotne może
doprowadzić ~~do~~ tylko kompletnego zdeorganizowania kraju,
które jak w Rosji właśnie na ludzkie najgorzej się odbije, i do
krwawych starć, których według ich projektu dałoby się uniknąć:
jeżeli ~~howiem~~ sytuacja nadal się będzie rozwijać po dzisiejszej
linji, doprowadzić może ona do poważnych komplikacji: z koniecz-
ności produkcji samej ⁿⁱkomunikacja fabryk będzie się musiała rozwi-
jać na coraz inne gałęzie przemysłu: produkcja zaś normalna
i tak nie będzie możliwa z powodu bojkotowania jej przez inży-
nierów, którzy na zjeździe przed paru dniami zdecydowali się
wstrzymać od jakiegokolwiek współdziałania z robotnikami: wtedy
to rzucone będzie hasło że "burżuazja sabotuje" wysiłki proletar-
jatu, co może się stać źródłem całego szeregu excesów. W każdym
razie o pokojowym załatwieniu konfliktu nie może być mowy dopóki
fabrykanci nie ustąpią ze swego nieugiętego stanowiska i nie
zgodzą się na pewną ingerencję organów robotniczych do ogólnej
administracji fabryk: tymczasem jednak na zjeździe odbytym przed
paru dniami zdecydowali oni się w żadne pertraktacje z robotnika-
mi nie wchodzić póki ci nie ustąpią z zajętych zakładów: nie ma

zaś nadziei by to mogło nastąpić, szczególnie że większość opinii publicznej przypisuje główną winę za całe nieporozumienie nie robotnikom tym razem ale fabrykantom, którzy w ostatnich czasach w całym szeregu wypadków prowokująco wobec robotników postępowali: tłumaczy to też stanowisko rządu który zajął stanowisko ściśle neutralne i którego organa wykonawcze li tylko przestrzegają ścisłego zachowania porządku publicznego.

Dla nas bezwarunkowo najbardziej interesującym momentem całego tego ruchu jest jego stosunek do Moskwy: otóż nie ulega wątpliwości że o ile spełnie on na niczem, wina za to niepowodzenie przypisywana będzie Moskwie i wtedy znacznie wzrosnąć jeszcze musi i dziś już cicho nurtujące oburzenie na tak bezwzględnie i katagorycznie wykonywaną we własnym interesie dyktaturę Moskwy: podobnego objawu jesteśmy dziś świadkami w Niemczech: moment ten należałoby wyzyskać z naszej strony, jako jedyną nadatującą się sposobność do zgubnej tam propagandy na naszą korzyść w celu poderwania wpływów Sowieckiej Rosji. wyjazd Pani Praussowej do Medjolanu w ostatnich dniach najlepsze wpowinien z tych względów rokować nadzieje.

W dzisiejszych dziennikach podana jest wiadomość że na wczorajszym zebraniu wszelkich organizacji socjalistycznych w Medjolanie znaczną większością głosów wniosek umiarkowany, świadczający się przeciwko natychmiastowej dyktaturze proletariatu a za natychmiastowym zwołaniem parlamentu, który ma rozpatrzyć położenie i poczynić pierwsze kroki prawodawcze w kierunku zapewnienia robotnikom w przyszłości bezpośredniego udziału w zarządzie fabryk. Reformie w tym kierunku ma sprzyjać i sam Giolitti. Charakterystycznym jest że wniosek ten w drugiej swej części zgłoszony był przez Trewes'a znanego ze swych umiarkowanych tendencji i wyklętego za to przez Kongres moskiewski: wniosek ten pomimo tego znaczną większością przeszedł. Byłby to pierwszy krok opozycji przeciw dyktaturze moskiewskiej i może pierwszy objaw tarcia między Moskwą a socjalizmem włoskim, który był dotychczas ze wszystkich partji socjalistycznych europejskich najbardziej Moskwie oddanym. Dla uniknięcia poważniejszych stać ma temi dniami pojechać do Moskwy MODUGLIANI, dotychczas także jeden z bardziej umiarkowanych, by

ROSSISKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

ROSSISKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

starać się wytłomaczyć rządowi Sowieckiemu że prowadząc politykę tak skrajną sprawie tylko szkodzi i wbrew głoszonej zasadzie nie jedność ale rozdzielenie wprowadza w łonie europejskiego proletariatu. Co do polityki zagranicznej Sowietów ma Modigliani zawieść Rządowi Sowietów od Socjalistów Włoskich radę by z Polską pokój zawrzeć a tout pris i na wszelkie warunki się zgodzić i podpisać wszystko co Polacy będą żądali: "trzeba pozwolić Polakom na ujawnienie raz jeszcze całego ich imperializmu: Będzie to ich zgubą wobec opinii demokracji zachodnich, a dla nas dobrym pretekstem do nowej wojny z chwilą, gdy przygotowania do niej będą ponownie ukończone".

Rekrutacja oficerów i podoficerów we Włoczech do Czerwonej Armji rosyjskiej, o którym Poselstwo wspominało w poprzednim raporcie, postępuje, jednakowoż dosyć pomału: liczy się na kilkudziesięciu a może i więcej amatorów. Wielką tu są zachętą warunki finansowe: oprócz wysokich poborów na miejscu, już, przed wyjazdem każdy ochotnik dostaje 10.000 lirów dla zapewnienia bytu rodzinie. Poselstwo ma nadzieję móż wkrótce dostarczyć dokładne dane o wyjeżdżających jakoteż i ich fotografie.

Posel: /-/ M o d z e l e w s k i

Za zgodność odpisu:

